

572
1984

ISSN 0132-5965

საქართველოს
საბჭოთავო
მწიგნობრობა

საქართველოს
საბჭოთავო სოციალისტური
რესპუბლიკის
ალმაში

1984
თავაზობალი
N2

საქართველოს
საბჭოთავო
მწიგნობრობა

საჭმთა კავშირის კომუნისტური პარტიის
ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივანი

კონსტანტინე უსტინის ძე ჩერნენკო

საბჭოთა კავშირის მოძრაობა

1984 წლის 14 თებერვალს დღის 12 საათსა და 45 წუთზე სამგლოვიაროდ ჩამოაკრეს ტრეზინის კურანტებმა.

ჩვენი თვალწვდენელი სამშობლოს პორტრეტებსა და სივრცეებს, ქალაქებსა თუ სოფლებს ფაბრიკა-ქარხნების, გემებისა და ელმავლების საყვირთა გამოსათხოვარმა ექიმ გადაუარა. მრავალტროვანი საბჭოთა ხალხი, დიდი თუ პატარა, დიდი გულისტკივილით ეთხოვებოდა იური ვლადიმერის ძე ანდროპოვს — საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის გენერალურ მდივანს, ჩვენი პარტიისა და სახელმწიფოს გამოჩენილ მოღვაწეს, დედამიწაზე მშვიდობის დამკვიდრებისათვის თავდაუზოგავ მებრძოლს, ბავშვების დიდ მოსიყვარულესა და მოამაგეს.

უდიდესი პატივისცემის ნიშნად ხუთი წუთით სიჩუმემ და გარინდებამ დაისადგურა მთელ საბჭოეთში, შემდეგ კი კვლავ ახმინდნენ ჩარხები, აგუგუნდნენ დანადგარები, ამოძრავდნენ მანქანები, მატარებლები, და ჩვენი ქვეყნის მრავალმილიონიანმა მშრომელმა ხალხმა ლენინური პარტიის ხელმძღვანელობით კვლავინდებურად განაგრძო ძლევა-მოსილი სვლა მომავლისაკენ.

ჩვენ ვიცით: ლენინის დროშა, პარტიისა და სახელმწიფოს ხელმძღვანელობა მძლავრსა და ნაცად ხელებს უპყრიათ. და ისე როგორც ყოველთვის, პარტია და ხალხი მზად არიან შეასრულონ დიდი სამომავლო გეგმე-

ბი, რომლებიც მათ საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXVI ყრილობამ დაუსახა.

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის გენერალურმა მდივანმა კონსტანტინე უსტინის ძე ჩერენკომ, თავის სიტყვაში პარტიის ცენტრალური კომიტეტის რიგგარეშე პლენუმზე 1984 წლის 13 თებერვალს, აღნიშნა:

„საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის სისწორეს, დროის მოთხოვნებთან და სულსკვეთებასთან მის შესაბამისობას დამაჯერებლად ადასტურებს ის, რომ ამ პოლიტიკას მხურვალედ უჭერს მხარს მთელი ხალხი. პარტია მტკიცედ ადგას არჩეულ გზას — კომუნისტური აღმშენებლობისა და მშვიდობის გზას.

ასე იყო წინათ. ასე იქნება მუდამ!

პარტიისა და ხალხის ჩარადიული, მშობლიური ზრუნვით არიან გამთბარი ჩვენი ქვეყნის მოზარდები და პატარები. მათ აქვთ ყოველივე ის, რაც საჭიროა ბედნიერი, ნათელი ბავშვობისათვის.

ახლა, როდესაც ღირსეულად ვხვდებით საკავშირო პიონერული ორგანიზაციისათვის ვ. ი. ლენინის სახელის მინიჭების მე-60 წლისათვის, ჩვენი იმედი და მომავალი — ოქტომბრელები, ხდებიან რა პიონერული ორგანიზაციის წევრები, საზეიმოდ ამბობენ: მზად ვართ ჩვენი მშობლიური კომუნისტური პარტიის საქმისათვის საბრძოლველად!

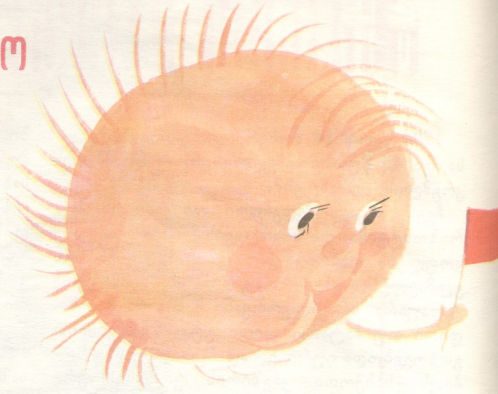
17.7.84

ქ. მარჯის სახ. საქ. სსრ
სახელმწიფო რესპუბლიკა
ბალონოტყბა

საქართველოვ, ჩემო დედავ...

საქართველოვ, ჩემო დედავ,
 დედაბიწავ, დედაენავ,
 დედაბობო, დედულეთო,
 სისარულო, აღმაფერენავ!
 ზამთარ-ზაფხულ უვაფილები
 მკერდს გაურია ფენა-ფენა,
 ასე კარგი, ასე ნაზი,
 ვინ მოგროთ და დაგამშვენა?
 მიუვარს შენი თეთრი მთები,
 შენი ქარი, შენი ზენა,
 შენი სვინა ვარსკვლავები,
 ჩანჩქერების შუქთა დენა.
 ტკბილზე ტკბილო, ტკბილზე ტკბილო,
 ფიქრო ჩემო, ჩემო ღვინავ,
 შენთვის ვცატსლობ, ვშრომობ, ვცდილობ,
 მუდამ კკონდეს ჩემი რწმენა.
 საქართველოვ, ჩემო დედავ,
 დედაბიწავ, დედაენავ.

აონდო მუხაბაძე

იზაიეა, საქართველო!

ზეიმი გვაქვს, სწოობს გული,
 საქართველოვ, ტკბილო დედავ,
 თებერვალში გასაფხულის
 ბრწუინვალე დღე გაგიტენა.

მოგიშუშდა ვეგლა წელელი,
 გაჯანსადდი, იგრძნე შვება,
 დღეს ზარტიის ასრი ბრძნული
 ოქტომბრის გზით მიგიძღვება.

მნათობი ხარ დაუძვსრალი,
 რუსთაველი—შენი სსივი,
 შუქი, შენგან ნამუქარი,
 მარადიულ ციცვლად ღვივის.

შენი ენა, შენი ზვარი
 მტერმა ვედარ გადათელოს,
 შუქბღღვრიალა მზე დაგსარის,
 იზეიმი, საქართველოვ!

მეგობარი ბარათია

სათებავლო ზივი

ენძლებით მორთული
თებერვალი მოვიდა,
ცა ფირუსით მოსატა,
მიწა ზურმუსტ-მოვიტა.

თეთრი ტრანსპარანტებით
და წითელი დროშებით
სათებერვლო ზეიმსე
მივიჩქარით ნორჩები.

მხატვარი ნანა ზურაბულია

მეგობარი მოგზაურობი

საბჭოთა აკრია

უოჩალები, მამაცები,
ლაღად მსარგაპლილები,
ღიად საბჭოთა კავშირის
ბედნიერი შვილები.

ულრუბლო ცის, ჩახახა მზის
და მშვიდობის მცველები,
მოღიან და იმღერიან
გმირი არმიელები:

„ჩვენ ლენინის ღიად ანღერმს
გულში წმინდად ვატარებთ,
და დავიცავთ ბოროტ მტრისგან
დიდებსა და პატარებს.

არ გვაშინებს არც ეუმბარა,
არც თოფი და არც ტყვიან,
ჩვენი ბრძენი სარდალია
მშობლიური პარტია“.

არსად, არც ერთ ქვეყანაში,
ცაში, ზღვაში, სმელეთზე,
არფინ არის უფრო მძლავრი
ჩვენს გმირ არმიელებსე.

ისევ იღვა ურჩი ბედის,
 მზის სხივებით ჩაწული
 ცხრამუხა და ალავერდი,
 გელათი და აწყური.
 ისევ იღვა ზედაზენი,
 ხრესილი და გრაკალი...
 ძველებს გარდა, დღეს რამდენი
 სოფელია ახალი.
 ზოგი მთაში შეყუქულა,
 ზოგი კიდევ ბარშია.
 ყველა შრომობს მეგობრულად,
 — ძალა ერთობაშია.
 შრომით ბევრმა იგულადა,
 კალმითაა ნახატი
 მწვანე ახალხიბულა და
 კობტა ახალკახათი.
 მიხვალ, ხალხი ახალ ამბავს
 გეტყვის ტკბილმოუბარი;
 ცხრა გვაქვს პირმზე ახალდაბა,
 ხუთი—ახალუბანი.
 თორმეტია ახალშენი
 ახალაშენებული,
 სათიბებით, ბაღ-ბაღჩებით,
 ვაზით დამშვენებული.
 ახალისა, ახალწყარო,—
 ჩამოვთვალო რომელი.
 ამით გარდა, ოცდაორი
 არის ახალსოფელი.
 სულ ერთია—ახალია,
 სულ ერთია—ძველია,—
 ყველა ახალ საქართველოს
 დამამშვენებელია.

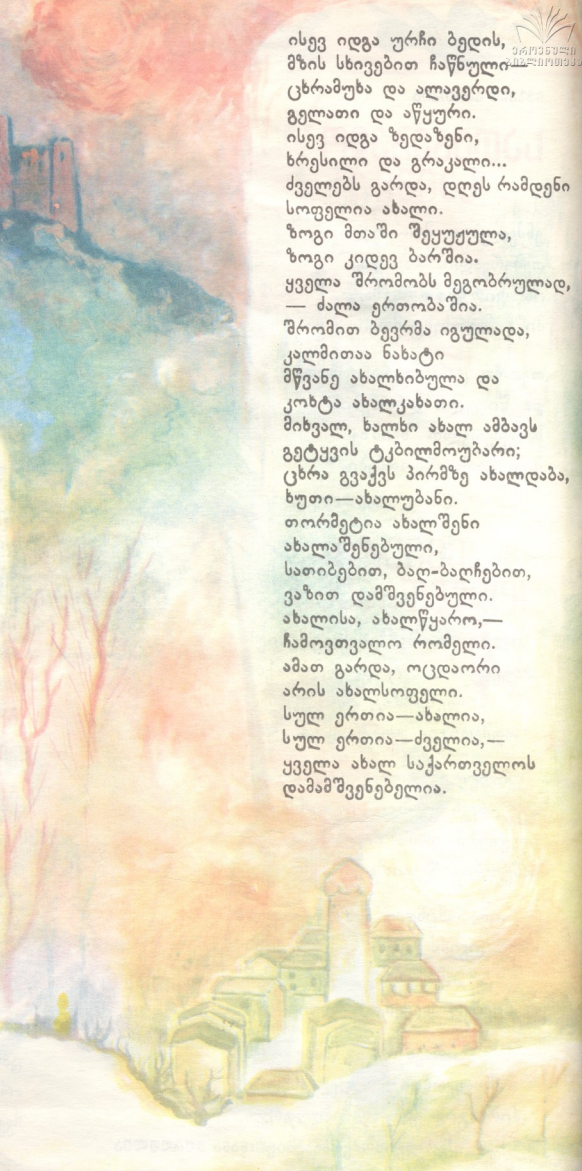
ზურაბ კახიანიძე

ჩვენი სოფლები

ვინ ჩამოთვლის, რამდენია
 ჩვენში ძველი სოფელი:
 გეგუთი თუ ატენია,
 უშგული თუ ორბელი.
 ბევრჯერ ზეცა დანისულიათ,
 ბევრჯერ ფერფლი ფარავდათ...
 ურბნისია, კრწანისია,
 მარტყოფი და მარაბდა.
 ზოგან ძველი ნაცარია
 ან სამასი წლის ხეა.
 ზოგან თეთრი ტაძარია,
 ზოგან—ძველი ციხეა.
 აოხრებდა რა ხანია
 ათასგვარი მტარვალი,
 მაგრამ გადაუტანიათ
 გაქირვება მრავალი.
 მტერს ეგონა, ქართულ

სოფლის

დღენი იყო დათვლილი...
 ისევ იღვა ხმლით და თოფით
 კლდეკარი და მარტვილი.
 ვაზს უვლიდნენ ჩინებულად,
 იყო კაცი კაცითა,
 ისევ აღორძინებულან
 ფერფლიდან და ნაცრიდან.

მოთხრობები შოხეყა ნახსყვე

ჯურხა ნაღირაძე

მხატვარი ელზარდ ამოტაძე

ყანის დათვისვის ახავი

გავიდა დრო და კაცი ისევ გასაჭირში ჩაწარდა. მიწა გამოიფიტა და ველურ პურის ყანებში მოსავალი აღარ მოვიდა — წინათ თუ ადამიანი დღეში ხის დიდ კოდს ავსებდა, რაც დრო გადიოდა, კოდს თანდათან აკლდებოდა და ბოლოს ძირიც ველარ მოუფარა მარცვალმა... კაცმა სარჩო ველარ მოაგროვა და იმ დღიდან შიმშილის შიმშია შეაერთო. ერთხელ მოუსავლიან შემოდგომას დიდი ზამთარი მოჰყვა, ციდან ჩამოფრენილმა თოვლის ფიფქებმა ქვეყანა თერთად გადაბარდნეს, მერე ქარაშოტმა ქოხებს თეთრი ბოხოხები გადახანდა და პატარა სოფლის პატარა ორშარები ნამქერით ამოქოლა. იმ დიდ ზამთარში პურის ნამცეციც არავის ჰქონია სახლში. ცხვარი ჰყავდათ და, რა თქმა უნდა, ხორცი ეშოვებოდათ, მაგრამ დიდი ხნის ნასული იყო ის დრო, როცა ხალხი მხოლოდ ხორციტ იკვებებოდა, ადამიანს უკვე აღარ შეეძლო უპუროდ არსებობა, და თბილ კერასთან ჩამომჯდარმა კაცმა ისევ ფიქრს მისცა თავი. იფიქრა, იფიქრა და ისეთი საქმე მოიფიქრა, ურომლისოდაც კაციობრიობას ახლაც არ შეუძლია არსებობა. ტყეში წავიდა, ტანაშოლტილი ნორჩი ხეები მოჩეხა, ისეთი, წინათ შუბის ტარებდა რომ იყენებდა, მაგრამ ახლა ამ ხეებისაგან სულ სხვა იარაღის გაკეთება განიზრახა. კაქის და ობსიდიანის საჭრისებო, საფხეკები და სახერტები მოიმარჯვეა, ხე გაფხიკა, გაასუფთავა, ერთ მხარეს დანით გვერდები ჩაათალა, პი-

რი წაუმახვილა, პირს ზემოთ გახვრიტა, ნახვრეტში რიკი გაუყარა და ბარი გააკეთა. ამ საქმეს რომ მორჩა, ისევ ტყეში წავიდა, სახლში ახლა ირმის რქები მოზიდა, რქას წვერი წაუმახვილა, ქვის სალესით პირი გამოუპირა, ძირში ნახვრეტი გაუკეთა და ტარი დაუუგო... ასე დაამზადა თოხი. გავიდა ზამთარი... ქვეყანა გათბა, კაცმა თოხი და ბარი მხარზე გაიადო, ველზე გავიდა, პირშემშრალ მიწას ბარი დააბჯინა და ბელტი გადაამრუნა.

კაცი რომ ბარავდა, ქალი ხორბალს თესავდა და რქის თოხით აყრიდა ზედ გაფხვიერებულ მიწას. დიდგულ ბავშვებიც ეხმარებოდნენ. გავიდა დრო და ხალხის ნაშრომი ქვეყანას დააჩნდა. უწინდელი ველური ყანების აღდგინა, ვაკეებზე და მთის ფერდობებზე, მდინარეების გაღმა-გამოღმა ოთხკუთხედი შავი ხნულები დაიხატა. მოვიდა გაზაფხულის ყუყუნა წვიმები და ხნულეში მწვანე ჯეჯილი ამობიზინდა, გაზაფხულს ზაფხული მოჰყვა. ლურჯად მოლივივე ხოდაბუნები მზისფრად შეიფერა, ყანა დამწიფდა, გლეხებმა კაქის ნამგლეები მოიმარჯვეს და ნანვერალში თავთავით დამძიმებული ძნები დაახვავეს. მოსავალი მოსკდა. ხალხი ხორბალს ველარაფერში ტყედა. პატარა სახლებში რომ ალიზით ამოლესილი მარცვლეულის შესანახი ორმოები ჰქონდათ, პირამდე ამოაესეს და ზამთარს მომარაგებულნი შეხვდნენ, სოფელში შიმშილისა და მწუხარე-

ბის ნაცვლად ლხინმა და სიხარულმა დაისა-
დგურა. ადამიანმა მინათმოქმედება დაიწ-
ყო და იმ დღიდან მოყოლებული ბუნების
მბრძანებელი და მინის მპყრობელი გახდა.

რკინა და ფაფხა მოღულაჯის აზაპი

ეს უბრალო საქმე არავის ეგონოს! ხომ
გახსოვთ, როგორ შეწვა ადამიანმა ხორცი?
მას შემდეგ დიდმა დრომ გაიარა, მგონი მი-
ლიონმა წელიწადმა, და კაცმა ვერა და ვერ
მოიფიქრა ხორცი მოეხარშა და ფაფა მოე-
ღულებია. ან კი რაში უნდა მოეხარშა და

მოღულებია—ხის ჭურჭელი კი გამოიგონა,
ლამაზ კოდებს, გობებსა და ჯამებს აკეთებ-
და, მაგრამ ხეს ცეცხლზე ხომ ვერ შემოდ-
გამდა! იქნებ შემოდგა კიდევაც, წყალი ცო-
ცხათი შეათბო, მაგრამ შემდეგ? შემდეგ, რა
თქმა უნდა, ხეს ცეცხლი წაეკიდებოდა და
წყალი ადულდება ვერ მოასწრებდა. ადამი-
ანმა მაშინ ადულებული წყლის სიკეთე ჯერ
კიდევ არ იცოდა, მაგრამ ცხელი წყალი ზამ-
თარში სანატრელი ჰქონდა, ზაფხულში გა-
ლუნლულბულ მდინარეში ბანაობდა, იცო-
და, რომ წყალს მზე ათბობდა, და რადგან
იგი თავის თავს მზის შვილად თვლიდა, იმე-
დი ჰქონდა, რომ დედა ასწავლიდა წყლის
გათბობას, მაგრამ თვითონაც ხომ უნდა
ეფიქრა. ჰოდა, ისევ დაფიქრდა. იფიქრა, იფი-
ქრა და ახლაც დიდი საკაცობრიო საქმე მო-
იფიქრა. კერას დააკვირდა, შენიშნა, რომ
თხიით ამოღესილ ორმომში ცეცხლი ღვიო-
და, თხა ვარვარებდა და იწვოდა, მაგრამ
ძლიერი ცეცხლი კერის კედლებს კაჟივით
ამაგრებდა. ცეცხლისაგან გამომწვარ ასეთ
ორმომში კაცმა წყალი რომ ჩაასხა, სიხარუ-
ლით ცას ეწია, გამომწვარმა თხიამ წყალი
არ გაატარა. ადამიანს გონება გაუნათდა,
მიხვდა, რაც უნდა გაეკეთებინა და თიხის
საბადოსაკენ გასწია. აყალო მიწა მოთხარა,
სახლში მოზიდა, ბზე აურია და მოზილა.
პარგად მოზელოლი თიხის მომცრო გუნდი-
საგან ორმოსებური ფორმის ჭურჭელი გა-
მომძერდა და მზე მიუფიცხა. თხა რომ
მომხმა, კაცმა ჭურჭელი კურაში ჩამოხმო, შე-
შა დაყარა და ცეცხლი დაანთო. ცეცხლმა
იგიზგიზა, და როცა ჩაქრა, კაცმა კერიიდან
კაჟივით მაგარი ჭურჭელი ამოიღო, ჭურ-
ჭელში წყალი ჩაასხა, ისევ კერაზე შემოდგა
და ცეცხლი შეუნთო. წყალი გათბა, კაცს
გაელიმა. როდესაც გაცხელდა, — გაკვირ-
და; მერე ამოძრავდა, აკვარჩხალდა, გაცოცხ-
ლდა წყალი, და კაცს შეეშინდა, გაჩერება
მოუნდომბა, ზემოდან ხელისგული დააფარა
და თავზარი დაეცა, ქონიდან აღრიალებუ-
ლი გამოვარდა, მუსლებზე დაეხმო და დამ-
წვარი ხელი დედა მზეს შეავედრა, შეშინე-
ბულმა მერე დიდხანს ველარ გაბედა ქოხში
სებრუნება. ცოტა დრო რომ გავიდა, გულმა
ვერ მოუთმინა, შემკერთალმა შიგნით შეიჭ-
ვრიტა და საკუთარ ქოხში ჭურდივით შეი-
ლალა, კერას მოკრძალებით მიუახლოვდა,
ქოთანს დააკვირდა და დამშვიდდა. წყალი
აღარ იწმრეოდა, მომკვდარიყო. მიინც ერთ
ხანს ადულებული წყლის შიშს დასჩემდა,
მაგრამ კაცი რის კაცი იქნებოდა, რომ მისი
საიდუმლო არ ამოეცნო. ისევ დაფიქრდა,

ანონ-დანაშაუ საქმე და პირველი, რაც გააკეთა, ის იყო, რომ იმ დღიდან დღემდე მდურღერძი ხელი აღარ ჩაუტანტრავს.

ერთ მშვენიერ დღეს კი თიხის ჭურჭელში წყალი ჩაასხა, შიგ ხორცის ნაჭერი ჩააგდო და ქოთანი ცეცხლზე შემოდგა. წყალი გაცხელდა, ყავისფერი ქაფი მოიდა, შემდეგ შეიბუჭდა, ზემოდან ქვემოთ ჩატრიალდა, ხორცის ნაჭერს გარს შემოურბინა და აღარ გაჩერდა. წითელმა ხორცმა ფერი რომ შეიცვალა და შემწვარს დაემსგავსა, კაცმა ქოთანს ლამზად გამოყვანილ ყურებში ხელი მოჰკიდა და სოსხანზე გადმოდგა. ხორცს გემო გაუსინჯა, გაიღიმა, ოჯახის წევრებს გაუხანოლა. ხორცი რომ შეჭამეს, ცხელი ნახარშიც ზედ მიაცოლეს. მაშინ ადამიანმა პირველად იგემა წვნიანი და იმ უსსოვარი დღიდან დღემდე წვნიანი პირველი და აუცილებელი კერძი გახდა.

რაკი ხორცი მოხარშეს, ფაფას რალა დაუდგებოდა წინ, მითუმეტეს, რომ იმ დროისათვის ადამიანს ცხერის გარდა ძროხაც მოშინაურებული ჰყავდა და მარცვლეულიც თავზე საყრელი ჰქონდა. ახლა ვერავინ იტყვის, როდის მოხდა ეს, მაგრამ ეს ამბავი ერთ მშვენიერ დღეს ნამდვილად მოხდა. დიასახლისმა ორმოდან ქერი ამოიღო, გააარჩია, გაასუფთავა და ქოთანში ჩაყარა. ქოთანი თეთრი მოყვითალო ფერის რძით შეავსო და ცეცხლზე შემოდგა. რძე რომ ადუღდა, ქერის მარცვლებმა ქვემოდან ზემოთ დაიწყეს ხტომილი, გასუქდნენ, გაიფუნჩნენ, რძე გაასქელეს, და ფაფამ ფუშფუში ორმადიწყო, დედამ ქოთანი სოსხანზე გადმოდგა და შვილებს უგემრიელებსი საქმლით გაუმასპინძლდა. ყველაფერი ეს თიხის ჭურჭლის წყალობით მოხდა. მის გამოგონებას უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა ადამიანის განვითარებისათვის, მისი სიცოცხლის განვითარებისათვის.

თქვენ ნუ გაიკვირებთ, თუ გეტყვით, რომ ჩვენი შორეული წინაპრები ოცდაათი-ოცდათხუთმეტი წელიწადი ძლივს ცოცხლობდნენ. ეს ამბავი მეცნიერთაგან კარგად შესწავლილი და დამტკიცებულია. ისიც ცნობილია, რომ თუ ვინმე ორმოც წელს გადააბიჯებდა, იგი ღრმა მოხუცებულად ითვლებოდა. რატომ ვერ ცოცხლობდა ადამიანი დიდხანს? იმიტომ, რომ მოუხარშავი უხეში საქმლით იკვებებოდა. არ იცოდა ბალახეული წამლებით მკურნალობა, რადგან არ იცოდა ხარშვის წესი. თიხის ჭურჭლის გამოგონების შემდეგ კი ადამიანმა ორგანიზმისათვის მეტად სასარგებლო, ადვილად

მოსანელებელი მრავალგვარი საქმელი მოამზადა. კარგად მოხარშულმა ნუგბარმა და მანქიერმა კერძებმა ბავშვები გაალაღა. ისინი ახლა ისე გამხდრები აღარ იყვნენ როგორც წინათ. ავადმყოფობასაც ადვილად ეწეოდნენ. ერთი სიტყვით, ადამიანი გლონიერდა, სიცოცხლე გაუხანგრძლივდა და, რაც მთავარია, გონება შეემატა.

გავიდა დრო და გონიერი, დაბრძენებული ადამიანი არა მარტო მიწიერი, არამედ ზეციერი ამბებითაც დაინტერესდა.

მამატი კაკა

რის წრუწუნა, რა წრუწუნა,
კატამ ვირობა აწრუწუნა,
ამის მოწმე სხვა ვირობებნი
შიშის ოფელში გაწუწულანი
და ჩუმ-ჩუმად, თითო-თითოდ
სხვის ბელლისკენ გაძურწულანი.

მონახებული ქალი

ესაო და მესაო,
შიკავეთ თბრობის წესსაო,
ერთ მშვენიერ გაზაფხულზე,
ერთ მშვენიერ დღესაო,
ერთი ცხვარი წაბაკუნდა,
ერთი ტუქსაო.
რა თქმა უნდა, უღრანი ტუქმ
ახარია მგელსაო,
არც მას დაუშვიათია,
თვალთ ავად ჰქვესათო:
— ახლა სადღა გამეტყვი,
დავიბნელებ მესაო!—
მაგრამ დახეთ, ამბავს გამტყვი
მართლა საკვირველსაო:

უცებ იმ ცხვრის—ქოფაკიეთი
უფლა შესძრავს ტუქსაო,
წამს ცხვრის ტუქვი გაღიძირო,
კბილი გაიღვესაო...
მგელმაღ ძალა მოიკა და,
მართლმ უფრო ფერსაო,
მაგრამ უწრა უღღველი
აღარ აცლის ბევრსაო,
რაც იმ მგელს უღღველი
ის შავი ღლე—მტერსაო:
კბილი ყელში გაუყარა
ფარის შიშისმგვოვლანო...
მწყემსებმა კი სიხარულით
ქულეში ჰქრეს ქერსაო.

ნოდარ ჯალალდინია

დ-დღ...

ღ—დღღღღღ...
წერს პატარა ღია ღინჯაღ-
შემდეგ ღელა შვირის ნაწერს.
შუბრებს და ღინჯანს სინჯაღს.
— რატომ არის ეს „ღ“ ღღი?
მართებდა ღელა ღიას.
— ეს ღღი „ღ“ ღღიკოა,
პატარები—შვილებია.

5-5

— ხუთი ასე იწერება—„5“—
შურს, უსნის ღელა რიას.
მაგრამ რიამ ხუთიანი
დააუწმა თაგაუირა—„5“.
— ეს რა არის? რა დაწერე?
წუბნება ღელა წყნით.
— თაგე იგბა ის საწყალი
და მე უფხაე დაუყენი.

ოქროს თევზი

მაშამ ქილით ოქროს თევზი
მოუყვანა გუშინ ირას.
თანაც უთხრა: თევზს სჭირდება
წყლის გამოსვლა ყოველ ჰვირას.
„შეჭისკისა ირამ მაშამ:
— ნუ მატყუებ, არ ვარ ბავშვი,
თუ ასეა, მაშ მიმთხარი
წყალს ვინ უცვრის თევზებს
ზღვაში.“

„ღელა ენა“—ღელა ენა

— „ღელა ენა“ დამეკარგა,—
დაიტყვენილი ამბობს გია.
მიატოვა თამაში და
აღრიღდა თამუნია.
ცნემლებს ღვრის ღაპალუბით
და თან მამას უუბნება:
— ღელას ენა დაუკარგავს
მლაპარს ვინღა მომიყვება.

სოლომონ დემურსანაშვილი

ვიცი, ცოტა უცნაურად მოგეჩვენებათ ამ მოთხრობის სათაური, გუნებაში გაგეცინებათ კიდევ, ეს რანაირი ქართულიაო, მაგრამ ცოტა მოთხინებას თუ იქონიებთ და ბოლომდე მოისმინეთ, რა გადახდა თავს ერთ თქვენტოლა, სინამდვილეში კი თქვენზე უფრო პატარა ბიჭს ლუხუმას, მაშინ მიხვდებით, რატომ აქვს ამ მოთხრობას ასეთი უცნაური სათაური.

ლუხუმა არც თუ ისე პატარა ბიჭი იყო, ოთხი წლისა შესრულდა. დედა და ბებია კი ისევ ციციქნა ბიჭად თვლიდნენ, ხელიხელჩაკიდებულს დაასეირნებდნენ და გაიღვიძებდა თუ არა, ლოგინში მიაართმევდნენ საჭმელს.

ერთ დღეს ჩვეულებისამებრ გაიღვიძა ლუხუმა ბიჭმა. ოთახში არავინ იყო, ახლად-ამოსული შემოდგომის მზე ფანჯარას მისდგომოდა და მისი სხივი მთელ ოთახს სიგრძივ სჭრიდა. ფანჯრის რაფაზე დაცუცქული ფისო მამო ისე ბეჯითად იბანდა თათით პირს, ისე კოპწიაობდა, ყველაზე პრანჭია გოგოსაც კი შეშურდებოდა.

დედა და მამა სამსახურში წასულიყვნენ, ბებია აივანზე ფუსფუსებდა. ლუხუმამ ჯერ ფისოს უყურა, მერე მზის სხივს გააყოლა თვალი და ბოლოს აივანზე გასაშრობად ჩა-

მოკიდებულ ჩურჩხელებზე შეაჩერა მხერა. მადა, იცოცხლეთ, კარგი ჰქონდა ლუხუმა ბიჭს და მაშინვე პირს წყალი მოადგა, ერთი სიტყვით, შიმშილმა შეანუხა და სლუკუნი დაიწყო. ბებიამ საქმე მიატოვა და შვილიშვილთან მიიჭრა.

— რაო, ბებია გენაცვალოს, ძილში ხომ არაფერმა შეგაშინა, ფუ, ფუ, ეშმაკს!

ლუხუმამ ტირობს უმატა, ორივე მჯილით იწმენდა თვალებზე ცრემლს და გულამომჯდარი ტიროდა. მერე ცრემლიანი თვალები შეანათა ბებიას და შეევედრა:

— ნამიყვანე ზამთარში!

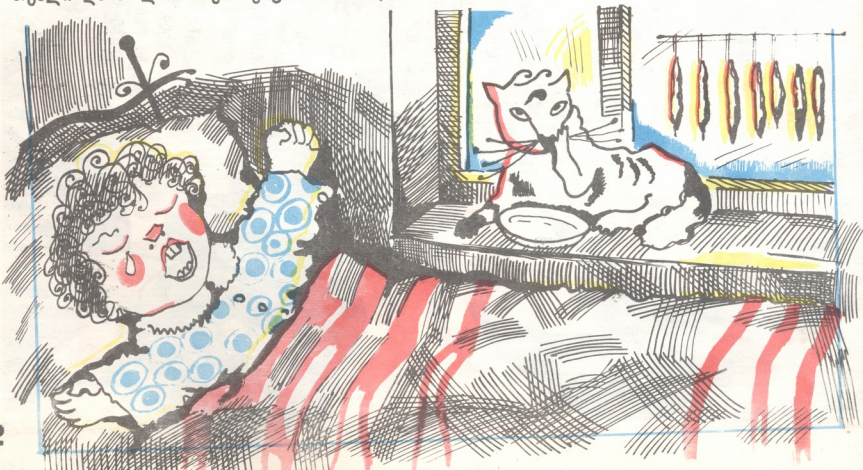
ბებიას ეგონა ყურმა მომატყუაო.

— რაო, შვილო, რა თქვი?

— ზამთარში მინდა, ზამთარში ნამიყვანეთ! — და უფრო უმატა ტირობს.

ბებია ახლა კი მართლა შეშინდა, ვერ გაეგო, რას ნიშნავდა ეს სიტყვები. ბიჭს შუბლზე დაადო ხელი, მაგრამ სიცხე არ უჩანდა. ლუხუმა კი უფრო ხმაშალდა ტიროდა და ერთსა და იმავეს გაიძახოდა: ზამთარში მინდაა, ზამთარში ნამიყვანეთ!

საგონებელში ჩავარდნილმა ბებიამ მეზობლის ქალი მართა იხმო, მაგრამ ვერც მართა მიხვდა ვერაფერს, ისიც გაოცებული მხრებს იჩეჩავდა და ბოლოს ესდა ურჩია ბებიას:

— ექიმი გამოვიძახოთ, დედასაც და მამასაც შევატყობინოთ. ბავშვს ნამდვილად რალაცა სჭირს.

ექიმი მალე მოვიდა, სათვალე გაიკეთა და სტეტოსკოპი მოიმარჯვა.

— რაშია საქმე, რატომ ტირი? — ჰკითხა ბიჭს.

— ზამთარში მინდა! — მიუგო ტირილით ლუხუმამ.

ექიმი გაოცდა, იქ მყოფნი სათითაოდ შეათვალეირა, მერე საბანი გადახადა ბიჭს და დიდახანს გულდასამით სინჯავდა.

— ბავშვი სრულიად ჯანმრთელია, — დაასკვნა ბოლოს, — მაგრამ ყოველი შემთხვევისათვის ფსიქიატრს მაინც უნდა ვაჩვენოთ.

ამასობაში ლუხუმას მშობლებიც მოვარდნენ, შიშისაგან ფერი დაჰკარგოდათ. ბებია ბიჭს აცმევდა, რომ ფსიქიატრ ექიმთან წაეყვანათ.

დედის დანახვაზე ლუხუმამ უფრო მოუმატა ტირილს:

— ექიმთან არ მინდა, ზამთარში წამიყვანეთ!

მამა გაფთვრებული შეჰყურებდა ბავშვს, დედა კი უცებ შვებით ამოისუნთქა, თვალეები გაუბრწყინდა და, თითქოს ღრუბლებიდან მზემ გამოანათაო, ისე გაიღიმა:

— არ არის ფსიქიატრი საჭირო, ვიცი, რაც სჭირს ჩემს ბიჭს.

— მამ იცი?

— დაახ, დაახ, ახლავე წავიყვან ზამთარში და მორჩება.

დედა აივანზე გავიდა, ხარისხზე დაკიდებული ჩურჩხელები შემოუტანა ბიჭს და უთხრა:

— აი, შვილო, ზამთარი თვითონ მოვიდა შენთან.

ლუხუმამ მაშინვე ტირილი შეწყვიტა და ჯერ კიდევ ნედლი ჩურჩხელა ხარიხიდან ჩამოგლიჯა.

— რას ნიშნავს ეს? — იკითხა ექიმმა.

— ბოდიში, ექიმო. იცი, გუშინ ბიჭი მეხვეწებოდა, ჩურჩხელა მაჭამეო, მე ვუთხარი, ჩურჩხელის ჭამა მხოლოდ ზამთარში შეიძლება-მეთქი, მან კი ტირილი დაიწყო და შემეხვეწა, ზამთარში წამიყვანეო.

ყველა იცინოდა, იცინოდა ექიმიც და თავს კრავალმნიშვნელოვნად აქნევდა, მერე ყველას გამოემშვიდობა და წავიდა.

დედა და მამა სამსახურში დაბრუნდა, მართა — თავის სახლში, ბებია ოჯახის საქმეს მიუბრუნდა, ხოლო ლუხუმა გემრიელად შეეცქეოდა ჩურჩხელას და თავი მართლა ზამთარში ეგონა.

ქართული ხალხური თამაშობანი
ფირმიდანში

ბელადობა

მონაწილეობენ გოგონები და ვაჟები 5—6 წლის ასაკიდან. თამაშისათვის საჭიროა აღ- გილი, სადაც ბავშვები დამალვას შეძლებენ.

ბულულაობა იგივე კუკუმალულობაა და მასში ორი და მეტი ბავშვი მონაწილეობს.

კენჭისყრით ანდა სურვილის მიხედვით ერთი მათგანი რაიმე საგანთან იხუჭება, და- ნარჩენები იმალებიან. რაიმე ნიშნის შემდეგ დახუჭული თვალს ახელს და იწყებს დამა- ლულთა ძებნას. ვისაც პირველად იპოვნის ის დამარცხებულად ითვლება. თამაში ჩერ- დება და ნაპოვნი მოთამაშის დახუჭვით ისევ ახლდება.

ასე გრძელდება, ვიდრე არ მოსწყინდებით ან ვიდრე არ დაიღლებიან.

ზი-ზი-ზი...

მონაწილეობს ათამდე 5—6 წლის გოგონა და ვაჟი.

მოთამაშენი ნებასურვილით ან კენჭის- ყრით შეარჩევნებს „ოსტატსა“ და „ეშმაკს“. დანარჩენები ჩვეულებრივი მონაწილეები იქნებიან.

მოთამაშენი ჩაცუქტვებიან და ყველანი გარდა ოსტატისა, იწყებენ ცალი თითის დაბლა წრიულად მოსმას ერთ ადგილზე, თა- ნაც ზუზუნით გაიძახიან „ზი-ზი-ზი...“

ოსტატი, როცა მოისურვებს, დაიძახებს რაიმე საგნის სახელწოდებას. მაგალითად, — „ტრედფერ“ (მტრედის ფერი).

რადგანაც მტრედი ფრინველია და მას ფრენა შეუძლია, თამაშის წესის მიხედვით, გარდა ეშმაკისა, ყველამ თითი უნდა ასწიოს და ძაბილიც შეწყვიტოს, ეშმაკმა კი, პირი- კით, ხელი არ უნდა ასწიოს.

ვთქვათ, ოსტატმა დაიძახა „ქვაფერ“ (ქვის-

ფერი). რადგანაც ჰვა არ ფრენს, გარდა ეშ-
 მაკისა, ხელი არავინ არ უნდა ასწიოს.

ეშმაკი საწინააღმდეგოდ იმიტომ იქცევა,
 რომ დანარჩენი მოთამაშეები შეეცდინოს,
 ამიტომაც ჰქვია მას ეშმაკი.

ვისაც ეს შეეშლება, მათ შორის თვით
 ეშმაკი, დამარცხებულია. დამარცხებულმა
 ხელში მიწაზე უნდა დააწყოს, ოსტატი კი
 მას „სასჯელს“ გადაუწყვეტს.

დამარცხებულთათვის ფერეიდნული „სას-
 ჯგლებია“: თითის კვრა გვერდში, ილიაში
 შეღიტინება, ანუ „ყატყატობა“, „ტლამ-
 შო“—გაშლილი ხელის გულის ბრტყლად
 დაკვრა, და სხვა რამე უფრო ლმობიერი
 სასჯელი, თუ ვინმე მოიგონებს.

სურვილის მიხედვით, მოთამაშეებს შეუძ-
 ლიათ ოსტატი და ეშმაკი შეეკვლონ.

ასეთივე თამაშობას საქართველოში „აფ-
 რინდა... აფრინდას“ სახელით ვიცნობთ.

თამაშობა

მონაწილეობს სამი და მეტი 7—8 წლის
 ასაკის გოგონა და ვაჟი, თუმცა ამ თამაშს
 გოგონა უფრო ეტანება.

კენჭისყრით ან ნებასურვილით ერთ-ერთი
 „დედა“ გახდება, მეორე კი—თამაშის დამწ-
 ყები. ადგილი დიდი არ არის საჭირო, მაგ-
 რამ სჯობს იყოს თავისუფალი.

დამწყები მოთამაშე ჩაჯდება, დედა მას
 ცალ ხელს თავზე დაადებს, მეორე ხელით
 კი იწყებს დანარჩენების მოგერიებას. ისინი
 გარს უვლიან მათ და ცდილობენ, რომელსაც
 მოასწრებენ—ხელი დაჰკრან.

თავის მხრივ, დედა არა მარტო იგერიებს
 დანარჩენ მოთამაშეებს, თვითონაც ცდილობს
 რომელიმე მათგანს ხელი დაჰკრას.

როცა ამას მოახერხებს, თავისუფლდება.
 სამაგიეროდ, ვისაც ხელი დაჰკრა—ის ჩაჯ-
 დება, ხოლო „დედად“ თავზე დაადება ის
 მოთამაშე, რომელიც ჩამჯდარი იყო.

თამაშე გრძელდება მოთამაშეთა სურვი-
 ლის მიხედვით.

ასეთივე სახის თამაშობას საქართველოში
 „თავმდგურობანას“ სახელით ვიცნობთ.

პაპა და მისი შვილიშვილები

პაპამ „ნივა“ იყიდა. „ნივა“ არ იცით, რა არის? ისიც „ქიგულის“ მაგვარი მსუბუქი ავტომანქანაა, მაგრამ უფრო მაღალია, მოკლე და უკულო. რაც მთავარია, ორივე ხილით ეწვევა, და მიუვალ მთებში კი არა, მთვარემდე რომ ზნა იყოს, იქაც მიაღწევდა. ჰოდა, პაპას როგორც კი შვილიშვილები გაუჩნდა, მაშინვე „ნივა“ იყიდა. იფიქრა, ჯერ ერთი, ყველგან ვივლით შე და ჩემი შვილიშვილები, და მეორეც ის არის, „ნივას“ უკანა კარები არა აქვს და, რამდენიც უნდა იეშმაკონ, ვერ გადაცვივდებიანო.

უხარია პაპას, ბევრი შვილიშვილები რომ ჰყავს, შვილიშვილებსაც უხარიათ კარმაგი და ხალისიანი პაპა, „ნივა“ ხომ უხარიათ და უხარიათ პაპასაც და შვილიშვილებსაც.

— დღეს საით გავინავარდით? — კითხულობს პაპა, როგორც კი თავისუფალ დროს იპოვინს.

— შინდორში, პაპავ! — წამოიშლებიან ქრიამულით.

— წავიდეთ. „ნივა“ რუსული სიტყვაა და ქართულად ჯეჯილსა ნიშნავს, ჯეჯილი კი შინდორშია. წავიდეთ და დავათვალიეროთ ჯეჯილი, ქალაცა ენახოთ და მდინარეც.

მერე ევენახებში მიდიან, მერე — ტყისაკენ, და ასე უვლიან მშობლიურ მთა-ბარს.

პაპა თავიდანვე პაპად არ განენილა. ჯერ თვითონაც თავისი შვილიშვილებივით პატარა ბიჭი იყო, მერე დიდი ბიჭი გახდა, მერე — მამა და მერე კი, როცა მისმა უფროსმა ქალიშვილმა პირველი შვილიშვილი არჩილი გაუჩინა, ერთბაშად პაპად გადაიქცა. მას შემდეგ სულ პაპაა, და შვილიშვილები კიდევ ემატებიან და ემატებიან. ამ ქვეყანაზე ზედზედ გაჩნდნენ მისი შვილიშვილები: თამთა და ბაქარი, ნათია და პატა, თეონა და ვამტანგი, სანათა და ქიტესა. გაიძაბის, ცოტანი არიან, კიდევ უფრო მეტი შვილიშვილები

მინდაო. რად გინდაო, ვკითხებიან. შე მინდაო, ხალხს უნდაო, ქვეყანას უნდაო. მეტი შვილები და შვილიშვილები ვრის სიმდიდრეაო.

ამას წინათ ტყეში წასვლა დაპირეს პაპამ და მისმა შვილიშვილებმა.

— ციყვების საქმელი არ დაგავიწყდეს, თამთა! — გააფრთხილა პაპამ ტყეში წასვლის წინ.

თამთა და ნათია პურის ნამცეცებს აგროვებენ ხოლმე ქალაღის პარკში, იციან, პაპა ტყეში წავიყვანასო, და ციყვებს უნახავენ. ჰოდა, მაშინვე გაცივდნენ და პარკს დაებლაუქნენ, არა, შე მითხრა პაპამ, და არა, შე უნდა წავიღოო.

პაპას გვერდით არჩილი ჩაჯდა როგორც უფროსი შვილიშვილი, დანარჩენები კი უკან ჩაიხერგნენ.

— დიდი როცა გავიზრდები, ხომ წამაყვანინებ? — ვკითხება არჩილი.

— წავაყვანინებ, მამა!

მზაბარნი ნანა სულემანაშვილი

— მეც ხომ წამყვანინებ, უკვე დიდი ვარ!—ფეხის წვერებზე იწევეს ბაქარი.

— მენც წამყვანინებ... გამეზარდენით და საქვსთან აღარ დაეჯდები.

— მეც მალე გავიზრდები.—აღარ აცლიან ერთმანეთს.

— გააჩერე, ბიჭო, გააჩერე!—აჩერებინებს პაპას ნაცნობი ძია,—არ გეშინია, ეგ ბაღღე-ბი რომ სადმე გადაჩეხო?

— არ მეშინია,—უღიმის პაპა,—თუ ჭკუით ივლი, არსადაც არ ჩაიჩეხები.

— ბედნიერი ხარ, ჩემმა მზემ, ბედნიერი!—ხელს ართმევს ის კაცი,—ამდენი შვილიშვილი და ასეთი კარგები...

— ეს რა არის, ჯერ კიდევ მომემატებიან შვილიშვილები.

— მერედა, მანქანაში რომ აღარ ჩაეტევიან?

— უმანქანოდაც კარგად წამოვიყვან. და-ვილალოვ ცხვრის ფარასავით და... ფეხით

უყვებისა, რომ იცოდე. გინდა გადაკოტრი-აღდნენ და გინდა გადმოკოტრიანდნენ, არა-ფერი ეტკინებათ.

— თოვლში?

— არც თოვლში გამიჰირდება. ჩვეცმეფე თბილად და დათვის ბელებივით იბუნგლავებენ გზადაგზა.

— ბედნიერი კაცი ხარ, ბედნიერი!—ემშვი-ლობება ის კაცი და გზამშვიდობისას უსუსრ-ვებს.

მიღის „ნივა“ და მიაქროლებს სიხარულს. აი, ტყეში შვეიდნენ, და ციყვებიც გამო-ჩნდნენ.

— თამთა მოსულა!

— ნათია მოსულა!

— ბაქარი მოსულა!—გაიძახიან ციყვები და ფეხდაფეხ მიჰყვებიან ნელამსროლო მან-ქანას, მანქანიდან კი გოგო-ბიჭები საქმელს უყრიან და ხმაბალდა უაღერსებენ.

ტყეში ჩიტები ჭიკჭიკებენ და წყარო მო-წაწყარებს.

17.7/18

ათასე კაცი დაუასდა, ათიათასე ზრდილობა

ბავშვებო!

ქართველები ოდითგანვე განთქმული იყვნენ ზრდილობითა და კეთილშობილებით. დააკვირდით, როდესაც საზოგადოებაში რომელიმე პიროვნების შექება უნდათ — ზრდილი კაციაო — იტყვიან.

ჩვენმა რედაქციამ გადაიყვინა შემოგთავაზოთ რუბრიკა, რომელსაც სათაურად წაწვამდღვარეთ ხალხური ლექსის სტრიქონი: „ათასად კაცი დაფასდა, ათიათასად ზრდილობა“.

დარწმუნებულები ვართ, თქვენი ოჯახის წევრები კოველდლიურად გიხსნიან და გასწავლიან, როგორ მოიქცეთ საზოგადოების თავყრილობაში, სკოლაში, ქუჩასა და სახლში.

საზოგადოებაში ზრდილობიანად მოქმედების წესებს ეთიკა ეწოდება. სიტყვა „ეთიკა“ ლათინური წარმოშობისაა და ჩვეულებას ნიშნავს.

საბავშვო უფროსი „დილა“ კითხვების სახით გთავაზობთ სხვადასხვა ამბებს. ამ კითხვებზე ყოველმა თქვენგანმა უნდა გასცეს პასუხი, მაგრამ თუ თქვენ გაგიჭირდათ სწორი ახსნა-განმარტების პოვნა, მაშინ დაეკითხეთ თქვენს მშობლებს, უფროსებს, მასწავლებლებს და ისინი დაგეხმარებიან.

1. მამამ ნუგზარი ახალი ფილმის სანახავად წაიყვანა. კინოთეატრის მოსაცდელში ნუგზარს თანაკლასელი გოგონა და დედამისი შეხვდნენ.

გაცნობის დროს ნუგზარის მამამ ხელი ჯერ გოგონას გაუწოდა, შემდეგ კი მის მშობლებს.

როგორ გგონიათ, რა შეცდომა დაუშვა

ნუგზარის მამამ და გაცნობის ან მისალმების დროს ხელი ვინ უნდა გაუწოდოს პირველად — ქალმა თუ კაცმა?

2. მეოთხეკლასელები ზურა და გელა ავტობუსით მგზავრობდნენ. ერთ-ერთ გაჩერებაზე ავტობუსში ხანდაზმული ქალი და გოგონა ამოვიდნენ. ზურამ ქალს ადგილი დაუთმო და დაბრძანდითო, უთხრა. ქალმა პასუხის გაუცემლად დაიკავა შეთავაზებული ადგილი.

გელამ გოგონას ადგილი არ დაუთმო, რადგან იგი მასზე უმცროსი იყო.

თქვენი აზრით ამ ოთხეულდიდან ვინ დაუშვა შეცდომა და როგორი?

3. თამუნა და ბესიკი სკოლიდან შინ ბრუნდებოდნენ. მათ ერთად უნდა ემგზავრათ. ტროლეიბუსში ასვლისას ბესიკმა გოგონა წინ გაატარა და ჩამოსვლის დროსაც ასე მოიქცა.

ეთიკის რომელი წესი დაარღვია ბესიკმა? 4. ნინკო ფიზიკურად სუსტი გოგონაა, ნუგზარი ყოველთვის ეხმარება მას ჩანთის წაღებაში.

ერთ დღეს მეზობელმა ბიჭებმა ამის გამო ნუგზარს დასცინეს და ნინკოს მსახური უწოდეს.

ყველას ეგონა, რომ ბიჭი გოგოს ჩანთას აღარასოდეს წაუღებდა, მაგრამ ნუგზარმა წინანდებურ ჩვევას არ უღალატა.

ზრდილობიანად იქცევა თუ არა ნუგზარი?

**ნახაში
მომხრობა
ილუზიულ
აგროკამინა**

